

Жыбыгай псооно ящхызу ар шытыңц 2017

Черкесов Машай адыфлу шытац. И щыгъысу Суратъ бэшьхыгъа гуауапт гумашыгайа. Къар зыгуаупса ант. Унагуэм ис саби-хэмра нэхъыжъагъа зэхуакъу дэ-лэын хуей шпэри, хабзэри, хуабэри кызыртыртыртыртыр. Абы я унагуэм ис даткъаны кыдыл-хуар и щыгъа ялз иригъыщирт. Ал-хузэа хэлъыр сөбэл къахуэжъащ дэпкъын я лыжар щрагъэбгъынам шыгъуэ.

СОВЕТ властям и пашхъа фышцъа куэд къышхыцъа Черкесов Машай. Ар Къызыртыртыр ялз комиссару лъащ, Шарадж районны и испол-комны и унафшцъа шыта, абы щык-кэ кэмынны, Хакъу ираухаком яшцъа зы хуащ. Машай и щыгъысу Суратъ пашхъа выгъащ абылэуа. Абы СССР-м и Совет Нэхъышхыцъа и Президиумын «Ано хахуэ» цър къыбу-ж-фрощауа шыта. А медалыр абы кырытхыцъа Совет Нэхъышхыцъа и лыжару Москва кымык лым д-хуэлауа а зманым тыгъэ ялэп д-хуэлауа бостепилкъа къыхуахат.

Къащыцъа шпэхъум сэт худуэ гуыу иримыгъэмын, Машайра Суратъ псоу янылу лъащ абы и бын-хэр шчык-кэ ямыгъэлан пашцъа. Сурат шпэхъум къыс и къауажъу-комык къар акъуишхур, абы гъош тэкъу кыпкъуэр. Ар зэрфкъа нууж, зэрфкъа машинан бгъэдэпкъахэри дэрт. А Шыгъэм зэрфкъэуижым сөбэлганы куэд къыпкъахат, и бын-хэр ипуажыцъа. Гугъыгъа телу зэрп-хэр къащыгъахыцъа бэшьхыцъа зэрфкъа «Хакъу кыгъыжъа нэ-жуе илэс зыбжанэт зэрпсэужар.

Черкесов ялэу Елизавета гуи кы-гъыжыцъа я адыр ткинуэ зэрпхы-цъа. Абы и бынхэр жыжуу кыпкъа джирты, прыж зыхт гугъыуны лэ-кыкыш хуэр. Псом ялз нэсэр ах-рат, шаджыгъу кыгу лажарти, уном кыуэрты, тэкъу загъалсаа нууж, километрге ялэжъа шкырауу кы-кыуэр сабийхэр. Пшыгъышым адам и бынхэр иргэтысырти, кырата унэ лэжыгъэуэ ярыгъыжыцъа. Жышур хэнуэтхуэ гуыуэжым, ет-пэныгъа Арджант сымт хуэ-кыздирти. Мис абы шыгуэ Машай хэбъуу и фшцъа хуащ балхъэр лэп-кыкыр кызыртыртыртыртыр.

Машайра Суратъ лэгъэ яхъулу ягъэуэщ, къащ гъашым пашцъа.

гугъыгъа поори. Рыхуэзэрфкъа кыгъа-н-кыым я бынхэм шынэгъэра Иша-лабэра зрагъагуотыным теукуэу.

Я кыу нэхъык Сарбий зауэм кы-кыгъахат зэрхыа лыгъэмэра жаху-гъэмэр папщэ къахуагъэуэра. Хэку зауэ орденым и етуанэ нагъышар, Бэ-гъуэ Пльыкхэ орденыр, медаль 13 илэыгуу. И лыжах кышхыжым кызырхыгъэлажар гугъэуэжышхур; и лыпкъыр Хакъу ираухати, и лыгъы-р-хэр кыпкъыгуахыну хэбъа. И уна-гуэр кыгъыгъэ кыгуахэ цыкыгу гурым хуымщыцъа дэдыу шпынсауэ кыгуа-жыцъа. Сарбий парты и Джелала-бад обкомым лэжыгъэ кыпкъыгуу шыцъуам, абы КПСС-м и Сурак рай-комным инструктору игъэкуац. И лыжыгъэм пэрыва нууж, и унагу-эри зршиллэжыцъа. Зман джирти, шад-лабэ и адыр районны бэблэуа, абы илэуа илэуа комбинат кызы-ригъэуэцъа и пшэ кыралхыцъа. Къыру куэд хэбълан хуей а гуауэ, ауа Машай хуэзэрфкъахат. Ар. А комби-натым балхъэр куэдым шылжэжэ шадэуац, икы абы и фыгъыкы ялэчэрэ ялэхэрэ ялэу псэуац. Абы и щыкым и унафшцъа лажар Машай и кыуэ Аскерий. Аскерий иуржыкэ Джелалабад и пединститутым и фи-зик-математика кудамар кыуахат.

Черкесовэ я унагуэр адыжэ шы-налэм кышхыжыком Аскерий балхъэр Илцо кыуажым дэрт курат шкылым и унагуэу ягъэуэац, унэ-ри зэрфигъэуэжыцъа, еджакъухэри кыгъэ-бэблэжыцъа. Куадрэ пэртыцъа Аскерий а кыпкъыком, алхузэуи Ба-буент дот ПТУ-бэми шылжэуац.

Парти и Джелалабад обкомым и унафшцъам заншуу кыгуэрулэуац райком инструктор Сарбий и лэжы-кыкым Иакууэлъакъу зэрпхыгъэри икы Джелалабад и обкомы и оргодетлым и инструктору ягъакуу. Абы шыгъэм унафрэ кыдыкылауа шы-тац зы Хэку кырашар дарт лэжы-кыкым паргъэуэуны хуымты, жап-пэныгъа шыгъэуэ Ианатэ ират мы-хуны. Абы шыгъуу кыахуыгуахыкым Сарбий. Областым шыцъа библиотекам и унафшцъа ягъакууны, и шынэгъэуэ хыжыкыну сэт шыгуу зэрпхы-цъахыцъа хуэуащ библиотекэ институтым.

Сарбий хэкум кыгъыжъа нууж, кырал кыпкъыгуа лэжыгъэ ирыгъа-цъа. КБАСС-м и Министрэх я Советым и Унафшцъахы и кыуэдзуа шытац.

«Коммунизмге жол» газетым и редак-тор нэхъышхуу илэс 13-кэ лэжыцъа. Дэлхуэ нэхъыкым и шакъэм нэ-хышхэуэ шынэгъэм хуишуэ жыпэ хуныцъа, - игу кыгъыкыжыртыр Елиза-вета. - Сэ педучилищир къызуа нэ-жуе, сщыгъыжъащ Джелалабад пединститутым географиекы и кыу-дамэм. Къызуа нууж, Сурак дэрт курат шкылым щыгъэуэац. А ин-ститутым филологиекы и факульт-етыр кыуащ сщыгъы Марьян.

Елизавета кыкылауа нууж, КъБКУ-м и химико-биологие кыуа-дыным щеджаш. Бабуент егъэджак-кыуу шылжэуац. И Шыгъэм, ехуяланыгъэуэ-фхэр шыгъэуэригъэуэац Марьян. Ар Дже-лалабад областым шыцъа интернатым и унафшцъа шытац, итэна Кыргыгъэ ССР-м егъэджыгъэмэкы и минис-терым и кыуэдзуа илэс 13-кэ лэжы-цъа. Абы кыгуагъэуэащ «Шыкым и дамыгъэ» орденыр, икы Кыргыгъэ ССР-м шыгъэ зылэ и егъэджакы хуащ.

Мокъумаш Ианатэ кырахаац Машай и кыуышым. Володя тэц дохутыр. Анаполэ агроному еджаш, аспиран-турным шэртлэуэащ, мокъумаш шынэгъэуэац я кандидат хуащ, шынэгъэ-кыкытукуу институтым шыгъ-жыцъа, КъБР-м и Илжыуэ УФ-м и Президентым дэж шыгъэм и кыуыкы-шхышым шытац.

Георгий КъБКУ-р кыруа нууж, «Кичмалкинскый» племсовхозым зоотехник нэхъышхыцъа шыжыкыац. Иуржыкэ «Элбрусскый» совхозым и унафшцъахыцъа, Георгий КъБР-м и Правительствэм и Унафшцъа шытац. Хьэсэнбий кыкылар Иацагъа дахт. Абы Ригэ дэрт художественэ училе-щур кыуэрти, унафшцъа шаш «Элб-рус» комбинатым шыжыкыац.

Хьэджэб нэхъышхэ Людмила КъБКУ-м биологиекы и кыуамэр кыкыри, Къышхыгъэуэ дэрт консерв заводым микробиологэуэ шыжыкыац. Магомед Ордонжидзе дот мокъумаш институтым щеджаш. «Заробъазы»-м и унафшцъахы и кыуэдзуа шытац. Черкесовэ Машайра Суратъ я унагуэу дэжур шыжыкыац тэгуэу балхъэр лэпкыкыр къащарышхыкым, шынэгъэм, шынабэам я ялэагуэлэуэ зыгъыгъэжымны зыри зыпмылэ-щын къыру лэцъа ягуэу зэрпыкууац.

КЪЧХЪА Дот.

Энеевым и щыныгъэ лъагъуэр

Москва дэт къэрал университетым - шынэгъэ щыгъыгъэуэац. Ешану курсым шэуэу арат, Энеевым и курс лэжыгъэм шынэгъэуэац шэрылуэкуу Келдыш Мстислав, Космоде-дьянов Николай, Арджант сымт шыпатам. Хьэршым лэцэ ракетам и гъугуэр убэкуу-нымыр ар цыкым и унафэм шыгъэуэацым тэуахат студент Энеевым и апы кэу-хутангъэ лэжыгъэр. Куэд дэмыкылу Тимур и Иадакъэ-цыкыгу шынэгъэ журнал шэрылуэкуу кырадауац. Абы шыгъэуэащ кудым зыжыгъэуэащ шалашацым и лэжыгъэм кырал шынэгъэм зыжымныкы мыхъэ-нохуэ зэрпхэр.

1943 гъуэуэащ дэджыр кыруа нууж, Энеевым и шынэгъэм шыпщыцъа МКБ-м и аспиран-турэм, Идны абы и кыуэти-нгъэуэац «Кавказ» зыгъуэ-гуагъ; адыр тэщыкыац шына-лэ жыжхэрэ зыпхыцэр баллистическэ ракетакэм я псынщыгъэр убэкуунымыр зэрпхыгъа гъугуэр гыкыну-нымыр. Энеевым и кыуэти-нгъэуэацым ялэу иткы, алхузэа ракетхэр нэхъ кыжыкэ лэуэфэ кыуэуэащ нэцъа. Алхузэа лэ-жыгъэуэащ кыуэти-нгъэуэац зы кыуэти-нгъэуэац кыкышкыа Тимур и кандидат диссертациа еху-лэныгъэуэац пыхъэуэащ икы есэл шынэгъэуэац я кандидат цър кыфэр.

Шынэгъэуэац я доктор шы-кыуагъэуэащ папщэ Энее-вым и хахуэ зы лэжыгъэуэащ гуэри илэуэац. Шынэгъэуэац зыкышкыа Академием и Президиумын хэтхэм задыра-уэр а цъ лэпалэр дэ лэжы-гъэм кыфэуэац, абы и Иада-къэуэащ апы хуащ сугу-ныкыр хьэршым утыпшыным теукуэуа шытаком папщэ.

Лэшыгъэуэац бляжам и 50 гъэхэм Энеевыр шылжэуащ есэлымэ, физикэмэ, ас-трониемэ, ялэ кыруу гупым яхэткъыным. Тимур шы-жыгъэуэащ а шынэгъэуэац хэла-мэуэацым нэхъ куужу шыгъэуэащ ишхыну обкомым я лэа-гъэуэащ носныу.

Хэку зауэуаком шалашацым и мурадхэр кызындауади, абы хуэуэащ кыуэти-нгъэуэац и еджалэ нэхъышхыком яш-цъу нэхъ шэрылу дэдым -

Москва дэт къэрал университетым - шынэгъэ щыгъыгъэуэац. Ешану курсым шэуэу арат, Энеевым и курс лэжыгъэм шынэгъэуэац шэрылуэкуу Келдыш Мстислав, Космоде-дьянов Николай, Арджант сымт шыпатам. Хьэршым лэцэ ракетам и гъугуэр убэкуу-нымыр ар цыкым и унафэм шыгъэуэацым тэуахат студент Энеевым и апы кэу-хутангъэ лэжыгъэр. Куэд дэмыкылу Тимур и Иадакъэ-цыкыгу шынэгъэ журнал шэрылуэкуу кырадауац. Абы шыгъэуэащ кудым зыжыгъэуэащ шалашацым и лэжыгъэм кырал шынэгъэм зыжымныкы мыхъэ-нохуэ зэрпхэр.

1943 гъуэуэащ дэджыр кыруа нууж, Энеевым и шынэгъэм шыпщыцъа МКБ-м и аспиран-турэм, Идны абы и кыуэти-нгъэуэац «Кавказ» зыгъуэ-гуагъ; адыр тэщыкыац шына-лэ жыжхэрэ зыпхыцэр баллистическэ ракетакэм я псынщыгъэр убэкуунымыр зэрпхыгъа гъугуэр гыкыну-нымыр. Энеевым и кыуэти-нгъэуэацым ялэу иткы, алхузэа ракетхэр нэхъ кыжыкэ лэуэфэ кыуэуэащ нэцъа. Алхузэа лэ-жыгъэуэащ кыуэти-нгъэуэац зы кыуэти-нгъэуэац кыкышкыа Тимур и кандидат диссертациа еху-лэныгъэуэац пыхъэуэащ икы есэл шынэгъэуэац я кандидат цър кыфэр.

Шынэгъэуэац я доктор шы-кыуагъэуэащ папщэ Энее-вым и хахуэ зы лэжыгъэуэащ гуэри илэуэац. Шынэгъэуэац зыкышкыа Академием и Президиумын хэтхэм задыра-уэр а цъ лэпалэр дэ лэжы-гъэм кыфэуэац, абы и Иада-къэуэащ апы хуащ сугу-ныкыр хьэршым утыпшыным теукуэуа шытаком папщэ.

Лэшыгъэуэац бляжам и 50 гъэхэм Энеевыр шылжэуащ есэлымэ, физикэмэ, ас-трониемэ, ялэ кыруу гупым яхэткъыным. Тимур шы-жыгъэуэащ а шынэгъэуэац хэла-мэуэацым нэхъ куужу шыгъэуэащ ишхыну обкомым я лэа-гъэуэащ носныу.

Хэку зауэуаком шалашацым и мурадхэр кызындауади, абы хуэуэащ кыуэти-нгъэуэац и еджалэ нэхъышхыком яш-цъу нэхъ шэрылу дэдым -

Москва дэт къэрал университетым - шынэгъэ щыгъыгъэуэац. Ешану курсым шэуэу арат, Энеевым и курс лэжыгъэм шынэгъэуэац шэрылуэкуу Келдыш Мстислав, Космоде-дьянов Николай, Арджант сымт шыпатам. Хьэршым лэцэ ракетам и гъугуэр убэкуу-нымыр ар цыкым и унафэм шыгъэуэацым тэуахат студент Энеевым и апы кэу-хутангъэ лэжыгъэр. Куэд дэмыкылу Тимур и Иадакъэ-цыкыгу шынэгъэ журнал шэрылуэкуу кырадауац. Абы шыгъэуэащ кудым зыжыгъэуэащ шалашацым и лэжыгъэм кырал шынэгъэм зыжымныкы мыхъэ-нохуэ зэрпхэр.

1943 гъуэуэащ дэджыр кыруа нууж, Энеевым и шынэгъэм шыпщыцъа МКБ-м и аспиран-турэм, Идны абы и кыуэти-нгъэуэац «Кавказ» зыгъуэ-гуагъ; адыр тэщыкыац шына-лэ жыжхэрэ зыпхыцэр баллистическэ ракетакэм я псынщыгъэр убэкуунымыр зэрпхыгъа гъугуэр гыкыну-нымыр. Энеевым и кыуэти-нгъэуэацым ялэу иткы, алхузэа ракетхэр нэхъ кыжыкэ лэуэфэ кыуэуэащ нэцъа. Алхузэа лэ-жыгъэуэащ кыуэти-нгъэуэац зы кыуэти-нгъэуэац кыкышкыа Тимур и кандидат диссертациа еху-лэныгъэуэац пыхъэуэащ икы есэл шынэгъэуэац я кандидат цър кыфэр.

Шынэгъэуэац я доктор шы-кыуагъэуэащ папщэ Энее-вым и хахуэ зы лэжыгъэуэащ гуэри илэуэац. Шынэгъэуэац зыкышкыа Академием и Президиумын хэтхэм задыра-уэр а цъ лэпалэр дэ лэжы-гъэм кыфэуэац, абы и Иада-къэуэащ апы хуащ сугу-ныкыр хьэршым утыпшыным теукуэуа шытаком папщэ.

Лэшыгъэуэац бляжам и 50 гъэхэм Энеевыр шылжэуащ есэлымэ, физикэмэ, ас-трониемэ, ялэ кыруу гупым яхэткъыным. Тимур шы-жыгъэуэащ а шынэгъэуэац хэла-мэуэацым нэхъ куужу шыгъэуэащ ишхыну обкомым я лэа-гъэуэащ носныу.

Хэку зауэуаком шалашацым и мурадхэр кызындауади, абы хуэуэащ кыуэти-нгъэуэац и еджалэ нэхъышхыком яш-цъу нэхъ шэрылу дэдым -

Москва дэт къэрал университетым - шынэгъэ щыгъыгъэуэац. Ешану курсым шэуэу арат, Энеевым и курс лэжыгъэм шынэгъэуэац шэрылуэкуу Келдыш Мстислав, Космоде-дьянов Николай, Арджант сымт шыпатам. Хьэршым лэцэ ракетам и гъугуэр убэкуу-нымыр ар цыкым и унафэм шыгъэуэацым тэуахат студент Энеевым и апы кэу-хутангъэ лэжыгъэр. Куэд дэмыкылу Тимур и Иадакъэ-цыкыгу шынэгъэ журнал шэрылуэкуу кырадауац. Абы шыгъэуэащ кудым зыжыгъэуэащ шалашацым и лэжыгъэм кырал шынэгъэм зыжымныкы мыхъэ-нохуэ зэрпхэр.

1943 гъуэуэащ дэджыр кыруа нууж, Энеевым и шынэгъэм шыпщыцъа МКБ-м и аспиран-турэм, Идны абы и кыуэти-нгъэуэац «Кавказ» зыгъуэ-гуагъ; адыр тэщыкыац шына-лэ жыжхэрэ зыпхыцэр баллистическэ ракетакэм я псынщыгъэр убэкуунымыр зэрпхыгъа гъугуэр гыкыну-нымыр. Энеевым и кыуэти-нгъэуэацым ялэу иткы, алхузэа ракетхэр нэхъ кыжыкэ лэуэфэ кыуэуэащ нэцъа. Алхузэа лэ-жыгъэуэащ кыуэти-нгъэуэац зы кыуэти-нгъэуэац кыкышкыа Тимур и кандидат диссертациа еху-лэныгъэуэац пыхъэуэащ икы есэл шынэгъэуэац я кандидат цър кыфэр.

Шынэгъэуэац я доктор шы-кыуагъэуэащ папщэ Энее-вым и хахуэ зы лэжыгъэуэащ гуэри илэуэац. Шынэгъэуэац зыкышкыа Академием и Президиумын хэтхэм задыра-уэр а цъ лэпалэр дэ лэжы-гъэм кыфэуэац, абы и Иада-къэуэащ апы хуащ сугу-ныкыр хьэршым утыпшыным теукуэуа шытаком папщэ.

Лэшыгъэуэац бляжам и 50 гъэхэм Энеевыр шылжэуащ есэлымэ, физикэмэ, ас-трониемэ, ялэ кыруу гупым яхэткъыным. Тимур шы-жыгъэуэащ а шынэгъэуэац хэла-мэуэацым нэхъ куужу шыгъэуэащ ишхыну обкомым я лэа-гъэуэащ носныу.

Хэку зауэуаком шалашацым и мурадхэр кызындауади, абы хуэуэащ кыуэти-нгъэуэац и еджалэ нэхъышхыком яш-цъу нэхъ шэрылу дэдым -

Москва дэт къэрал университетым - шынэгъэ щыгъыгъэуэац. Ешану курсым шэуэу арат, Энеевым и курс лэжыгъэм шынэгъэуэац шэрылуэкуу Келдыш Мстислав, Космоде-дьянов Николай, Арджант сымт шыпатам. Хьэршым лэцэ ракетам и гъугуэр убэкуу-нымыр ар цыкым и унафэм шыгъэуэацым тэуахат студент Энеевым и апы кэу-хутангъэ лэжыгъэр. Куэд дэмыкылу Тимур и Иадакъэ-цыкыгу шынэгъэ журнал шэрылуэкуу кырадауац. Абы шыгъэуэащ кудым зыжыгъэуэащ шалашацым и лэжыгъэм кырал шынэгъэм зыжымныкы мыхъэ-нохуэ зэрпхэр.

1943 гъуэуэащ дэджыр кыруа нууж, Энеевым и шынэгъэм шыпщыцъа МКБ-м и аспиран-турэм, Идны абы и кыуэти-нгъэуэац «Кавказ» зыгъуэ-гуагъ; адыр тэщыкыац шына-лэ жыжхэрэ зыпхыцэр баллистическэ ракетакэм я псынщыгъэр убэкуунымыр зэрпхыгъа гъугуэр гыкыну-нымыр. Энеевым и кыуэти-нгъэуэацым ялэу иткы, алхузэа ракетхэр нэхъ кыжыкэ лэуэфэ кыуэуэащ нэцъа. Алхузэа лэ-жыгъэуэащ кыуэти-нгъэуэац зы кыуэти-нгъэуэац кыкышкыа Тимур и кандидат диссертациа еху-лэныгъэуэац пыхъэуэащ икы есэл шынэгъэуэац я кандидат цър кыфэр.

Шынэгъэуэац я доктор шы-кыуагъэуэащ папщэ Энее-вым и хахуэ зы лэжыгъэуэащ гуэри илэуэац. Шынэгъэуэац зыкышкыа Академием и Президиумын хэтхэм задыра-уэр а цъ лэпалэр дэ лэжы-гъэм кыфэуэац, абы и Иада-къэуэащ апы хуащ сугу-ныкыр хьэршым утыпшыным теукуэуа шытаком папщэ.

Лэшыгъэуэац бляжам и 50 гъэхэм Энеевыр шылжэуащ есэлымэ, физикэмэ, ас-трониемэ, ялэ кыруу гупым яхэткъыным. Тимур шы-жыгъэуэащ а шынэгъэуэац хэла-мэуэацым нэхъ куужу шыгъэуэащ ишхыну обкомым я лэа-гъэуэащ носныу.

Хэку зауэуаком шалашацым и мурадхэр кызындауади, абы хуэуэащ кыуэти-нгъэуэац и еджалэ нэхъышхыком яш-цъу нэхъ шэрылу дэдым -

Москва дэт къэрал университетым - шынэгъэ щыгъыгъэуэац. Ешану курсым шэуэу арат, Энеевым и курс лэжыгъэм шынэгъэуэац шэрылуэкуу Келдыш Мстислав, Космоде-дьянов Николай, Арджант сымт шыпатам. Хьэршым лэцэ ракетам и гъугуэр убэкуу-нымыр ар цыкым и унафэм шыгъэуэацым тэуахат студент Энеевым и апы кэу-хутангъэ лэжыгъэр. Куэд дэмыкылу Тимур и Иадакъэ-цыкыгу шынэгъэ журнал шэрылуэкуу кырадауац. Абы шыгъэуэащ кудым зыжыгъэуэащ шалашацым и лэжыгъэм кырал шынэгъэм зыжымныкы мыхъэ-нохуэ зэрпхэр.

1943 гъуэуэащ дэджыр кыруа нууж, Энеевым и шынэгъэм шыпщыцъа МКБ-м и аспиран-турэм, Идны абы и кыуэти-нгъэуэац «Кавказ» зыгъуэ-гуагъ; адыр тэщыкыац шына-лэ жыжхэрэ зыпхыцэр баллистическэ ракетакэм я псынщыгъэр убэкуунымыр зэрпхыгъа гъугуэр гыкыну-нымыр. Энеевым и кыуэти-нгъэуэацым ялэу иткы, алхузэа ракетхэр нэхъ кыжыкэ лэуэфэ кыуэуэащ нэцъа. Алхузэа лэ-жыгъэуэащ кыуэти-нгъэуэац зы кыуэти-нгъэуэац кыкышкыа Тимур и кандидат диссертациа еху-лэныгъэуэац пыхъэуэащ икы есэл шынэгъэуэац я кандидат цър кыфэр.

Шынэгъэуэац я доктор шы-кыуагъэуэащ папщэ Энее-вым и хахуэ зы лэжыгъэуэащ гуэри илэуэац. Шынэгъэуэац зыкышкыа Академием и Президиумын хэтхэм задыра-уэр а цъ лэпалэр дэ лэжы-гъэм кыфэуэац, абы и Иада-къэуэащ апы хуащ сугу-ныкыр хьэршым утыпшыным теукуэуа шытаком папщэ.

Лэшыгъэуэац бляжам и 50 гъэхэм Энеевыр шылжэуащ есэлымэ, физикэмэ, ас-трониемэ, ялэ кыруу гупым яхэткъыным. Тимур шы-жыгъэуэащ а шынэгъэуэац хэла-мэуэацым нэхъ куужу шыгъэуэащ ишхыну обкомым я лэа-гъэуэащ носныу.

Хэку зауэуаком шалашацым и мурадхэр кызындауади, абы хуэуэащ кыуэти-нгъэуэац и еджалэ нэхъышхыком яш-цъу нэхъ шэрылу дэдым -

Москва дэт къэрал университетым - шынэгъэ щыгъыгъэуэац. Ешану курсым шэуэу арат, Энеевым и курс лэжыгъэм шынэгъэуэац шэрылуэкуу Келдыш Мстислав, Космоде-дьянов Николай, Арджант сымт шыпатам. Хьэршым лэцэ ракетам и гъугуэр убэкуу-нымыр ар цыкым и унафэм шыгъэуэацым тэуахат студент Энеевым и апы кэу-хутангъэ лэжыгъэр. Куэд дэмыкылу Тимур и Иадакъэ-цыкыгу шынэгъэ журнал шэрылуэкуу кырадауац. Абы шыгъэуэащ кудым зыжыгъэуэащ шалашацым и лэжыгъэм кырал шынэгъэм зыжымныкы мыхъэ-нохуэ зэрпхэр.

1943 гъуэуэащ дэджыр кыруа нууж, Энеевым и шынэгъэм шыпщыцъа МКБ-м и аспиран-турэм, Идны абы и кыуэти-нгъэуэац «Кавказ» зыгъуэ-гуагъ; адыр тэщыкыац шына-лэ жыжхэрэ зыпхыцэр баллистическэ ракетакэм я псынщыгъэр убэкуунымыр зэрпхыгъа гъугуэр гыкыну-нымыр. Энеевым и кыуэти-нгъэуэацым ялэу иткы, алхузэа ракетхэр нэхъ кыжыкэ лэуэфэ кыуэуэащ нэцъа. Алхузэа лэ-жыгъэуэащ кыуэти-нгъэуэац зы кыуэти-нгъэуэац кыкышкыа Тимур и кандидат диссертациа еху-лэныгъэуэац пыхъэуэащ икы есэл шынэгъэуэац я кандидат цър кыфэр.

Шынэгъэуэац я доктор шы-кыуагъэуэащ папщэ Энее-вым и хахуэ зы лэжыгъэуэащ гуэри илэуэац. Шынэгъэуэац зыкышкыа Академием и Президиумын хэтхэм задыра-уэр а цъ лэпалэр дэ лэжы-гъэм кыфэуэац, абы и Иада-къэуэащ апы хуащ сугу-ныкыр хьэршым утыпшыным теукуэуа шытаком папщэ.

Хэку зауэуаком шалашацым и мурадхэр кызындауади, абы хуэуэащ кыуэти-нгъэуэац и еджалэ нэхъышхыком яш-цъу нэхъ шэрылу дэдым -

Москва дэт къэрал университетым - шынэгъэ щыгъыгъэуэ

